

אמונה תרבות ויצירה

האם לה הולק ביחד?

ערכה: יערה פוטר

צפייה בסרט מעורב ירושלמי

שאלות למחשבה

- למה אריאלה מסתירה את המכתב מאבא שלה?
- מה אריאלה חושבת על אבא שלה?
- מדוע החבר תומך באריאלה?
- מהם ההתמודדויות איתן מתמודדת אריאלה?
- האם לדעתך היא הייתה צריכה להצטלב?
- האם היא צריכה להישאר ללמוד בסטודיו?
- מה דעתכם על מה שטוען המורה שבתיאטרון יש קדושה?

האם יש מקום לבחור/ה
דתי/ה בתוך עולם
התיאטרון בפרט ובעולם
היצירה ככלל?

כיצד?
מהם ההתמודדויות?

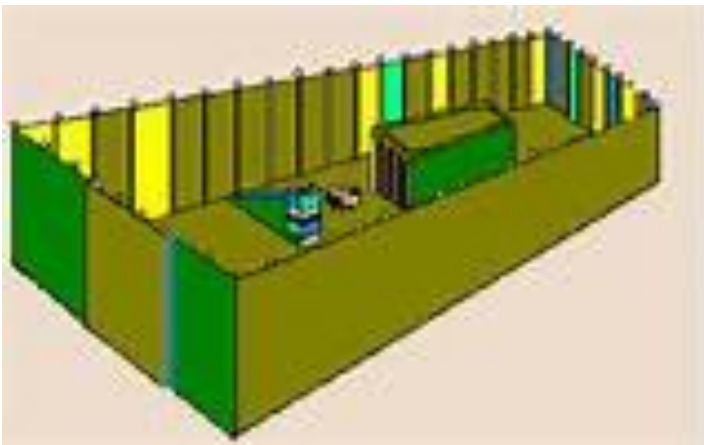
מלכתחילה או
בדיעבד?

האם ניתן
להכניס
בתיאטרון
קדושה?

אלו כישורים הייתם
רושמים?

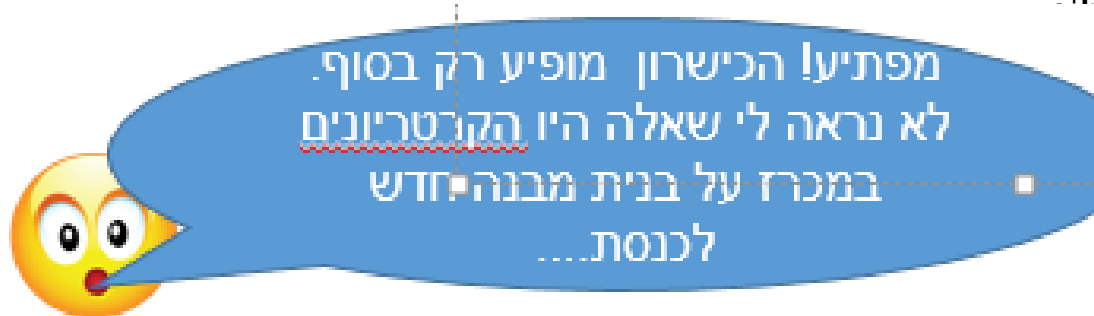

בצלאל בן אורי- יוצר כלי המשכן

• שמות לא/ ב-ו

- רוח אלהים
- בחכמה
- תבונה
- דעת
- בכל מלאכה (כישרון)

ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור
למטה יהודה: ואמלא אתו רוח אלהים
בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל
מלאכה: לחשב מחשבת לעשות בזהב ובכסף
ובנחשת: ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ
לעשות בכל מלאכה: ואני הנה נתתי אתו את
אהליאב בן אחיסמר למטה דן ובלב כל חכם
לב נתתי חכמה ועשו את כל אשר צויתיה:

הראי"ה קוק- "אורות הקודש, חלק א', עמ' קע"ו-קע"ז. "חדריו", עמ' ס"ו-ס"ז

הר' קוק מדגיש כי יצירה אמיתית היא יצירה שנובעת מפנימיותו של היוצר ואינה מושפעת מגורמים חיצוניים כמו ריטינג, פרסום, וכדו'

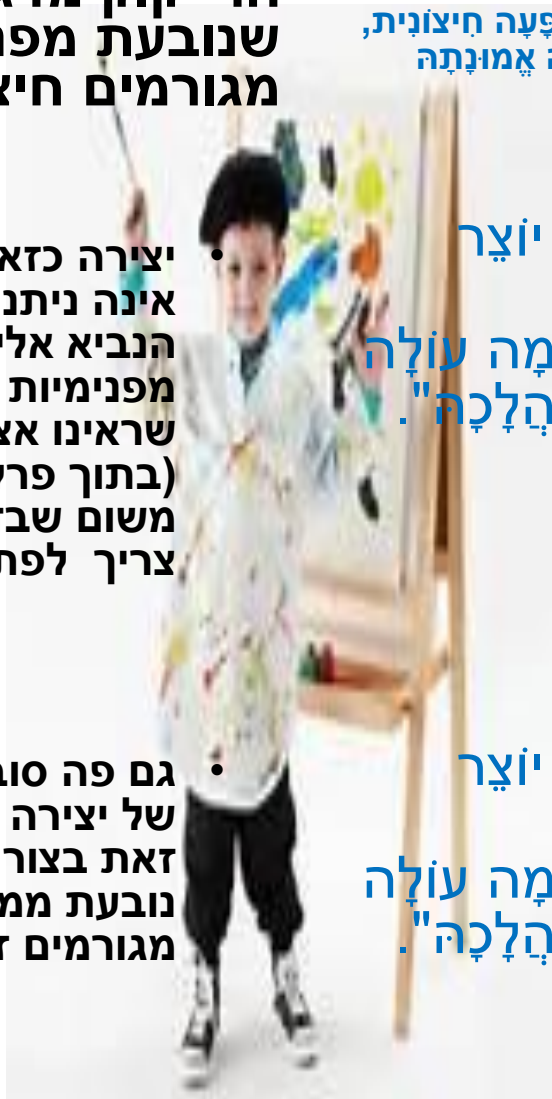
היצירה הרוחנית חפשית היא אינה מתחשבת עם שום השפעה חיצונית, היא יוצרת כפי הלך רוחה פנימה. וכל מה שתתגבר בקרבה אמונתה בעצמה כן תעלה למרומי האמת...

- יצירה כזאת שנובעת מתוך תוכו ואמיתותו של היוצר אינה ניתנת לחסימה היא נובעת ובושרת כפי שמעיד הנביא אליהו 'כאש בעצמותי' יצירה כזאת הנובעת מפנימיות אמיתית היא דרכו של היוצר את הקודש, וכפי שראינו אצל הר' קוק באורות התורה פרק ט פסקה ו' (בתוך פרק ב בחומר הלימוד) ישנם שיצאו לדרך רעה משום שבדרך לימודם..בגדו בתכונתם האישית...אדם צריך לפתח את הקודש מתוך תכונת היצירה שבו.

מי שיש לו נשמה של יוצר מְכַרַח להיות יוצר רעיונות ומחשבות, אי-אפשר לו להסגר בתלמודו השטחי לבד. כי שלהבת הנשמה עולה היא מאליה ואי-אפשר לעצור אותה ממהלכה".

- גם פה סובר הר' קוק שמי שתכונתו האישית היא דרך של יצירה רק דרכה יוכל להגיע אל הקודש והוא יעשה זאת בצורה איכותית וטובה בתנאי שהיצירה שלו אכן נובעת ממקום אישי פנימי וטהור ואינה מושפעת מגורמים זרים.

מי שיש לו נשמה של יוצר מְכַרַח להיות יוצר רעיונות ומחשבות, אי-אפשר לו להסגר בתלמודו השטחי לבד. כי שלהבת הנשמה עולה היא מאליה ואי-אפשר לעצור אותה ממהלכה".

הראי"ה קוק, עולת ראייה, חלק ב' עמ' ג' (פירוש לשיר השירים)

כפי שבה ראינו
ישנם מושגים רוחניים
שיכולים לבוא לידי ביטוי אך
ורק צ"י תחום היצירה
שידייק אותם
ולכן כאשר יש לאדם את
אותה
תובנה פנימית צמוקה עליו
להטאה החוצה כדי להוסיף
לצואם.

הספרות, הציור והחטוב עומדים
להוציא אל הפעל כל המשגים
הרוחניים המטבעים בעמק הנפש
האנושית, וכל זמן שחסר עוד אף
שרטוט אחד הנגלה במעמקי הנפש
החושבת והמרגשת שלא יצא אל
הפעל עוד, יש חובה על מלאכת
המחשבת להוציא.

- מובן הדבר מעצמו, שרק אלה האוצרות, שבהתפתחם הם מבסמים את אור המציאות, טוב ויפה לפתח: מכל דבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים. אמנם אותם הדברים הגנוזים, שקבורתם היא בעורם, עליהם מתקנת היתד של אֶזְנֵנוּ לְחַפֵּר וּלְכַסּוֹת, ואזי לו למי שמשתמש בַּיִתֵד זו לפעלה שכנגדה למען הרבות באשה...

יש לחלק באופן מובהק בין יצירות שיוסיפו טוב לעולם שיקדמו את העולם מבחינה רוחנית לבין אלו שיטמאו אותו. אותם דברים שקבורתם היא בעורם- אותם דברים הצניעות יפה להם דברים שיש לכסותם אותם אסור לנו לגלות משום שבכך אנו עושים את ההיפך ממה שצריך

החילים בזמן צאתם למלחמה היו נושאים איתם את חפירה קטן כדי שיוכלו לחפור בור לצורך הצרכים ולכסותם, (כפי שעושה החתול) עכשיו תארו לעצמכם שבמקום לכסות את הצרכים הינו לוקחים את האת ומגלים את הצרכים.... איכס!
זהו בדיוק הרעיון, את מה שמצריך כיסוי הסתרה אסור לנו לגלות החוצה. אין ליצור דברים שפוגעים בצניעות.

תנוך אֶזְנֵנוּ הניתן לכיסוי- האוזן העין והפה אלא הם איברים שאנו יכולים לכסות, לסגור, יש דברים שאנו צריכים לא לראות לא לשמוע ולא לדבר.

נסכט:

יצירה הנופעת מהפנימיות היא יצירה
אמיתית. ולכן איכות היצירה תלויה
באיכות הפנימיות של היוצר לזהי הסיבה
שהתורה הדגישה לנו קודם כל את
תכונותיו הפנימיות של בצלאל בן אורי.
אם את היה מוכשר מאוד אבל פנימיותו
לא הייתה טהורה יצירתו לא הייתה יכולה
להיות קדושה.

יש ערך גדול ביצירה שמוסיפה טוב לעולם
אק אסור לפתח וליצור דברים שהצניעות
יפה להם!

המשך הקדמת הר' קוק לשיר השירים

לפי מה שלמדנו
אני ממש לא מבין
איך הכניסו את שיר השירים
לתנ"ך?
הרי הוא עוסק בדברים כ"כ
צנועים
ויש כאלה שיגידו שהוא ממש
רומן רומנטי....

לפני שנענה נסביר שני מושגים:

אנשי קודש - אנשים
עסוקים בקודש
מחוברים אליו ומחשבתם
קדושה וטהורה

שרי קודש - אנשים
מאוסים דברי
קדושה, מאצ'יריט
אותם הזאה

רק אנשים קדושים יכולים להיות שליחים להעברת דברי קודש
מי שאינו איש קודש עלול חלילה לעוות את הקודש ולהפכו לטומאה וזוהמה.

אהבה הינו ערך קדוש ונעלה ביהדות .
הוא הביטוי לקשר העמוק ביותר בין בני אדם,
בני זוג ובין עמ"י לקב"ה
ולכן ראוי לעסוק בהם אבל תוך שמירה
קפדנית שלא יתפרשו בצורה כזאת שתהפוך
אותה מערך טהור לזהמה מלוכלכת
כאשר ספר הופך את הרגש הנפלא והנעלה
הזה למשהו מלוכלך אין דבר יותר מפוספס
מזה..

ומצד שני יהיה זה חסרון אם לא יעסקו ברגש
העז הזה הנובע

ממקור האהבה לאדון כל המעשים

זהו ענינו של שיר השירים

אך רק מי שהוא 'חמור לאהבה' כלומר שהופך את המקום הרוחני שבאהבה לחומר, מסוגל ל"קלקל" שיר אהבה רגשי ועמוק .

רק מי שֶׁלִבּוֹ עָרַל וּמְכַרְח לְהִיזוֹת כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁלֹא טַעַם לְהִתְנַשֵּׂא אֶל מְרוֹמֵי קֹדֶשׁ וְלֹא חָשׂ מַעֲצָם נַעַם אוֹר אֲהַבֵּת צוֹר כָּל הָעוֹלָמִים – אִישׁ נָבֵל וְלֹא חָכַם כָּזֶה לֹא יוּכַל לְהַכִּיל אֶת הָרַעְיוֹן, כִּי אֵלֶּה הַגְּעָגוּעִים הַרְבִּיּים הַפְּרֻטִּיּים שֶׁב־"שִׁיר הַשִּׁירִים" הֵם רְשָׁמִים שֶׁל הָאוֹצָר הַגָּנוּז בְּנַפְשׁ כָּלֵל הָאֵמָה אֲשֶׁר בָּחַר לוֹ ה' לְשִׁמוֹ וּלְזַכָּרוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָנו מְרַגֵּשׁ כָּלֵל שׁוֹם חֶסֶד בְּהַפְקֵד מְקוֹם אֵלֶּה הַרְגָּשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא יָדַעַם.

אותם אנשים משולים לגמדים טרוטי עינים הנמצאים בתחתית
מגדל גבוה אשר בראשו נמצא יהלום יקר ערך.

אותם גמדים לא יהיו מסוגלים להבחין בערכו הרב של היהלום
משום המרחק העצום שהם נמצאים ממנו.

כך מי שרחוק כ"כ מעולם הקודש ומאהבת ה' לא מסוגל להבין
את ערכו האמיתי והעמוק של ספר שיר השירים.

חז"ל אכן חששו ממציאות כזאת של
אנשים ערלי לב ולכן ביקשו לגנוז את
שיר השירים

אך אז קם ר' עקיבא והכריז:
"כל השירים קודש ושיר השירים קודש
קודשים"

מה היה בר' עקיבא שדווקא
הוא הצליח להבין את עומקו
וקדושתו של שיר השירים?

ר' עקיבא הצטיין באהבה בשלושת מובניה ולכן הבין באמת מה היא אהבה.

• אהבת האשה

• אהבת הרע

• אהבת ה'

-שהיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והוציא נשמתו באחד'

בשנת 1908 מוקמת הפקולטה לאומנות באוניברסיטה העברית- בי"ס בצלאל.

הר' קוק רואה בצעד זה ברכה גדולה ושולח לראשיה אגרת ברכה

"הנה זרם מים קרים על העצמות המפצחות: "ארץ ישראל מתנערת". ההתעוררות היא אמנם אטית, אטית מאד, עקב בצד אגודל, ובתפוקות גדולות, אבל מכל מקום היא מתנערת, נצני התחיה נשקפים למי שחפץ להסתכל יפה. אחד מסימני התחיה המבוקים היא הפעלה הנכבדה העומדת לצאת מאגדתכם הנכבדה: "תחית האמנות והיפי העברי בא"י – ארץ ישראל". מלבב המחזה ומרהיב לראות את אחינו רבי הכשרון, גאוני היפי והאמנות, המוצאים מקום הגון בשדרות הרחבות והגבוהות של החיים הכלליים, ורום מרום נשא אותם להביאם ירושלימה, לעטר את עירנו הקדושה, שהיא כחותם על לבנו, בפרחיהם הנחמדים, להיות בקרבה לכבוד ולתפארת, גם לברכה ותועלת. וסימן טוב כזה נכון שהפיל יהיו שמחים בו, הצעירים וגם הזקנים, גם היוזר קרים והיוזר טרודים בשאלת הקיום החמורה מאד.

חסרונות

- יש דברים חשובים הרבה יותר להשקיע בהם כמו בניה, חקלאות, בריאות
- זה לא הדבר הבוער ביותר ולכן בזבוז משאבים וזמן.

יתרונות ביה"ס בצלאל

- התעוררת רגש האומנות- מסמני התחיה והגאולה
- נתינת מקום פרנסה וביטוי לאנשים בעלי כישרון האומנות.
- עידוד ונתינת חיות ושמחה למוטרדים ומדוכאים
- פיתוח רגש היופי והטוהר

fen הבובה

נמשל

- ירושלים וארץ ישראל
- מחלת הגלות האיומה
- בי"ס בצלאל
- צרכי א"י האחרים- בניה חקלאות וכו'
- הקמת בי"ס לאומנות מעידה על גאולת א"י וירושלים חזרה למצב הטבעי של עמ"י שמחובר לרגש היופי והאומנות ומכאן א"י תלך ותתפתח.

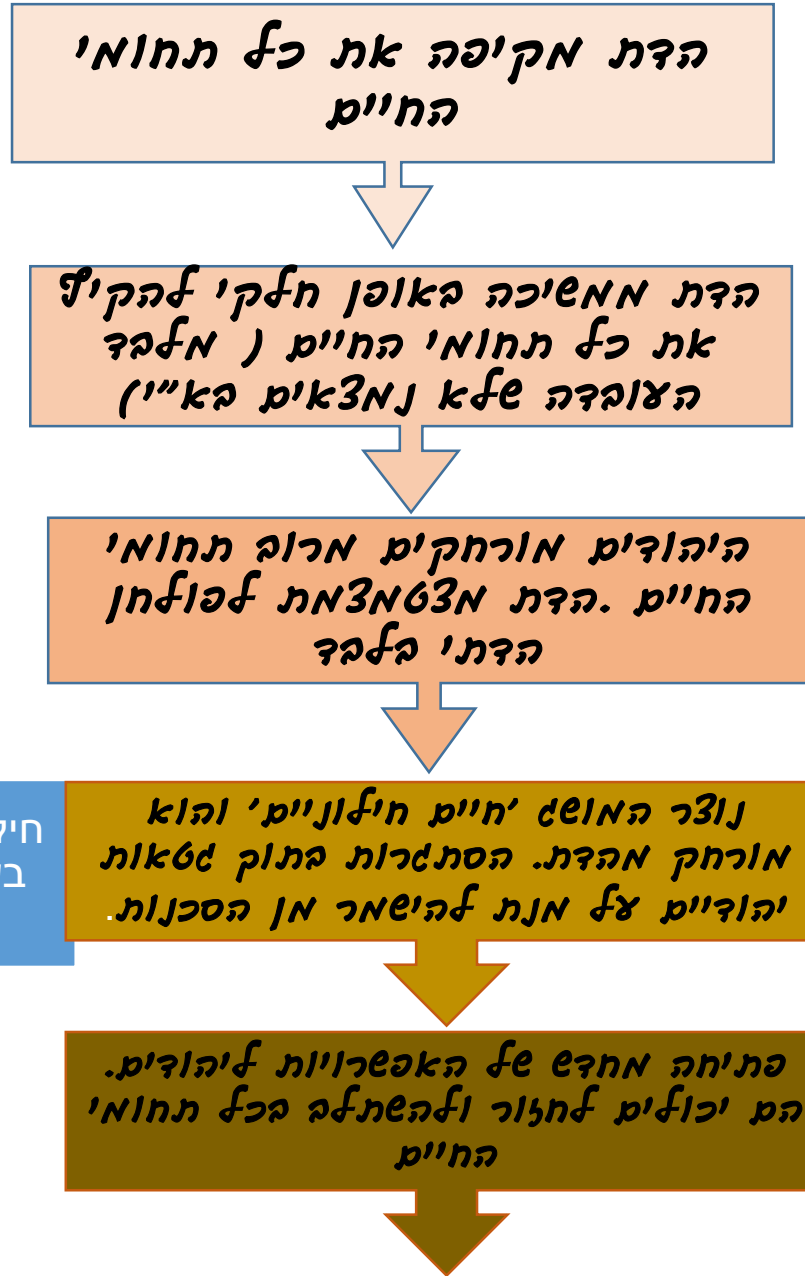
משל

- הילדה החולה
- המחלה
- הבובה
- צרכי הילדה החיוניים
- המסקנה: בקשת הבובה מעידה על בריאות הילדה וחזרה לטבעיותה זה מה שמעיד על כך שהיא מבריאה ומכאן תלך ותתחזק

הילדה הנעימה והאהובה, הבת הנחמדה, שאחרי מחלה ארכה וממשכת, גם נואשת, אחרי מראה של פנים חזרים כסיד, שפתים כמראה התכלת, חום בוער כתנור, סמור ופרפור צמרירי, הנה פקחה עיניה ותפתח שפתייה הפגורות חותם צר, הידים הקטנות מתנועעות בתנועה של חיים, האצבעות הדקות והצחות הולכות אנה ואנה, הן מבקשות את תפקידן. השפתים נעות, כמעט שבות למראה בשר, וקול כאוב מהן נשמע: "אמא, אמא, הבבה, תני לי הבבה, הבבה החביבה שזה זמן כביר לא ראיתיה". קול ששון וקול שמחה, הכל שמחים, האב והאם האחים והאחיות, גם הזקן והזקנה שכחו מרב שנים גם את משחקי הילדות של בניהם. "שושנה הקטנה מבקשת את הבבה", ברוך ה' אות לטובה. ודאי כבר חלצתה חמה (על פי שבת קל"ז). גם הרופא הקרוא כאהוב הבית והמשפחה לקחת חלק בשמחתה תחת אשר השתתף בצערה, הנה גם הוא מסכים: "אות לטובה", הקריזיס עבר בשלום. עתה התקוה משחקת כי תחיה שושנה, תגדל ותיף, ותהא לגברת בבנות. הבבה אמנם היא השאלה הראשונה, אבל עוד תשאל ותשאל. רוחה וגויתה ילכו הלוך והזק, תדרש עוד גם מרפא, גם מרק, גם בשר ולחם, גם שלמה, גם שביסים ושהרונים, גם מורה ועט, גם ספר ועבודה, ועוד. ועוד. למראה דברים כאלה יצהלו הכל. הזקן והזקנה יחגרו גיל. האב והאם עיניהם דולפות דמע ששון. האחים והאחיות הצעירים ימחאו כף וירקדו מטוב לב. וזה לזה ממללים: "שושנה קטנה, היפה הנחמדה, שואלת בבה, האח!". ירושלים האהובה, שושנת העמקים, בת ציון היקרה, זאת הבת היקרה, חולת מחלת הגלות המרה, הזעומה והממשכה. בניה שכווה, רבים נואשו מרפיון לב, מתקוה וחיים עבורה. עתה זרם חיים מרעיד ברעד נעים את העצמות המדכאות והחולות, היא דורשת יפי, אמנות, מלאכת מחשבת. אולי אין הדבר בעתו, יאמרו בעלי חשבון, ישנם צרכים קדומים, יותר מכרחים. כן, אולי ואולי, יש ויש, אבל הדרישה הבאה מלב בניה, מרוחה אשר שפכה עליהם, הדרישה בעצמה היא אות חיים, אות תקוה לישועה ונחמה.

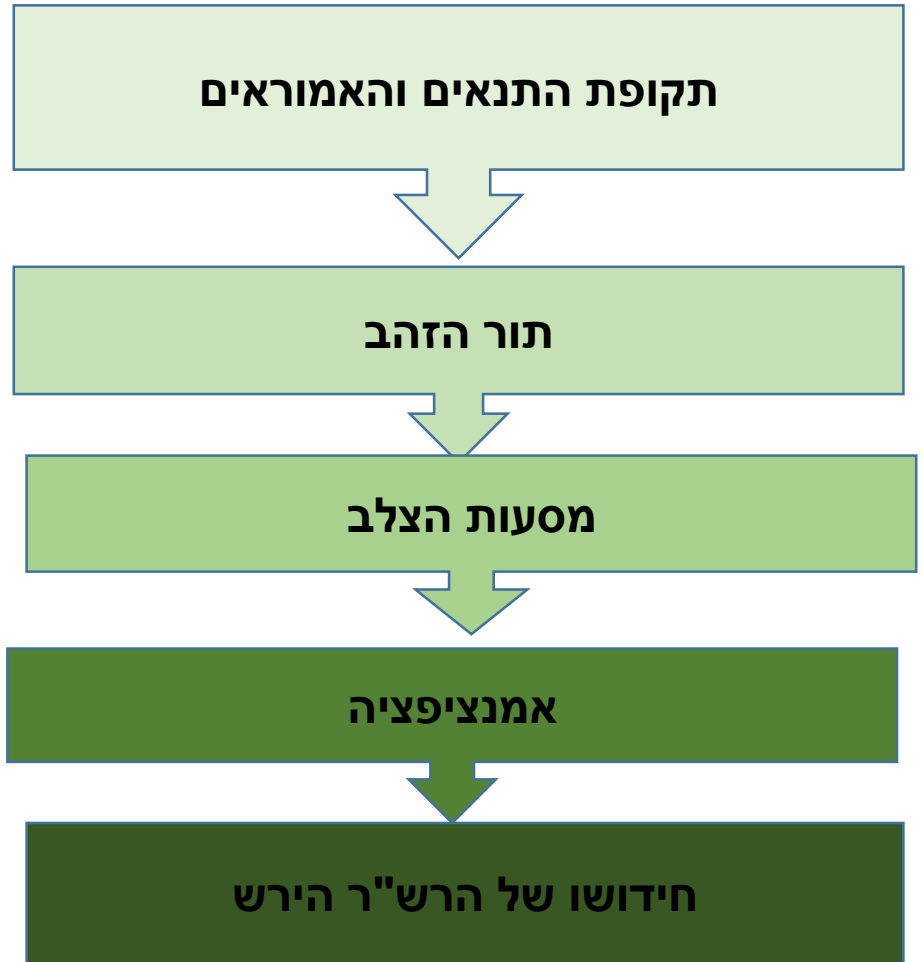
הר יחיאל וינברג-שו"ת שרידי אש

היסטורית העם היהודי מחולקת לתקופות שמהם ניתן ללמוד על היחס שבין החיים והיצירה לבין הפולחן הדתי.

חילוניות=עיסוק בשאר תחומי החיים

דת=פולחן

תקופת התנאים והאמוראים

תור הזהב

מסעות הצלב

אמנציפציה

חידושו של הרש"ר הירש

הדת והחיים נתפסים כפני מוסים
סותרים

אמניפציה

להיאר
נאמנים לדת
ולחנך
מהשכלה
ובכך להאר
חוק
ומדוקא

כפני
הצוריות
היהודים
ניצרות
שתי
אפשרויות

לפנות
להשכלה
ולתפתח
לכל תחומי
החיים ובכך
לעזוב את
הדת.

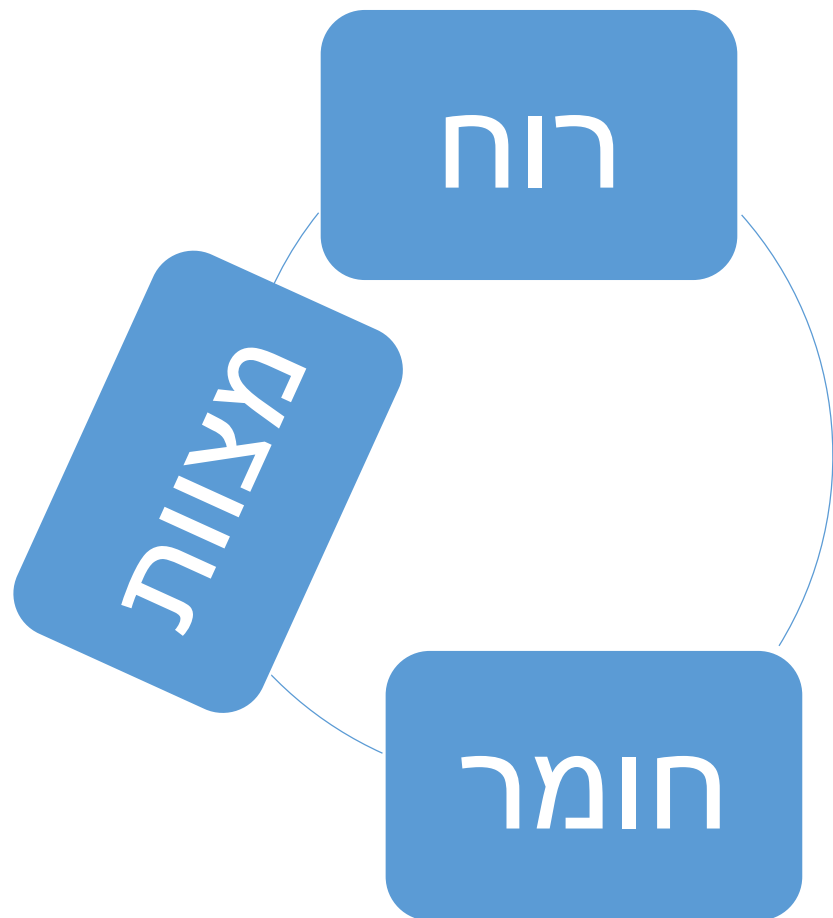
מאוד
מפתה
וטבעי!!

חידושו של הרש"ר הירש

בשעת סכנה זו הופיע הרב שמשון רפאל הירש ז"ל, ועמד בפרץ. הוא עמד והכריז על האמת הישנה של היהדות: דת וחיים הם הינוה. ופרושו: דת ישראל היא יסוד, פרוש ותנאי מקדם לחיים. לא נתנו המצוות על מנת להיות תחליף לחדות החיים או כדי לדלג על פני החיים וקשייהם ולשמש להם כפצוי, אלא המצוות הן בבחינת גורמים פועלים ומשפיעים בתוך תוכו של רגש החיים שלנו.

בשיטת החנוך של הרב הירש הינוח שוב היסוד לקיום המצוות מתוך אהבה ומתוך שמחה פנימית, זאת אומרת מתוך ספוק לכמיהתו ועריגתו של הרגש הדתי, שהוא טבעי כל כך לנפש היהודית.

- המצוות הם החוט המקשר בין הרוח והחומר תפקידם לקדש את המציאות החומרית ולא לבטלה
- השאיפה היא להחיות מחדש את הרגש הדתי ולקיים את המצוות לא מפחד העונש אלא מתוך יראת הרוממות שהיא אהבת הרוממות